

FRUCTAL d.d. FRUCTALOVCEM

PODRŽAVLJENJE SVOBODNEGA PODJETJA

V desetletjih samoupravljanja so strokovnjaki in zaposleni ter njihovi dobavitelji razvili zelo kakovostno podjetje. Slovencem beseda Fructal pomeni sinonim za vrhunsko kakovostne sadne sokove.

Do sprejema ustavnega zakona septembra 1990 so zaposleni v podjetju popolnoma avtonomno preko delavskega sveta upravljali svoje zelo uspešno podjetje. Samo zaposleni so bili udeleženi na 100 % dobičku. Samo njim so pripadali bonusi zlasti v obliki stanovanjskih kreditov, uporabe počitniških domov itd...

18. avgusta 1990 je začel veljati zakon o prevzemanju podjetij po zaposlenih na podlagi dokapitalizacije samoupravnega podjetja z internimi delnicami. Če bi ta zakon obveljal bi lahko okoli 400 samoupravljavcev podjetje olastnilo tako, da bi npr. vsakdo vložil v podjetje eno letno bruto neobdavčeno plačo. Pridobil bi najmanj 19.425 EUR kapitala. V podjetje pa bi lahko prišlo okoli 7.770.000 EUR svežega kapitala. Zaposleni bi interne delnice plačali zlahka najkasneje v desetih letih predvsem iz svoje udeležbe na dobičku. Slovenski roparski in kontrarevolucionarni politiki so že septembra 1990 z ustavnim zakonom prepovedali uporabo tega zakona o internih delnicah.

Politiki, ki so prevzeli oblast leta 1990 so nerazdelno zasebno kolektivno lastnino Fructala brez posvetovanja s samoupravnimi lastniki in brez javne strokovne razprave poddržali s ciljem, da se samoupravljavce degradira v mezdne delavce domačih in tujih lastnikov ter tajkunov. Moralno načelo sovražnikov dobrih samoupravnih podjetij je bilo in je še dandanes: »Bolj kot so bili samoupravljavci uspešni gospodarji, bolj naj bodo kaznovani !« Veliko podjetij so politiki že uničili ali prodali tujcem. Na več načinov se dvajset let zavira pospešeno rast bivših samoupravnih podjetij.

Če bi obveljal za podjetje in slovensko družbo zelo ugoden zakon o dokapitalizaciji podjetij z nakupom internih delnic, bi imel dandanes vsak po stanju leta 2009 zaposleni v Fructalu d.d. najmanj 64.000 EUR kapitala. Ker pa bi bilo lahko podjetje zaradi priliva svežega kapitala še mnogo bolj uspešno bi bila vrednost tega kapitala še veliko večja.

Dokler ni prišlo do podržavljenja in odkupa kapitala po zunanjem lastniku je podjetje poslovalo z dobičkom. Novi lastnik pa podjetje hudo izčrpava tako, da mu zaračunava bistveno previsoko ceno nabavljenega blaga in tako, da se je moral Fructal d.d. prezadolžiti zaradi financiranja tajkunskih podvigov večinskega lastnika.

Fructal d.d. navzlic ogromni škodi, ki mu jo dela večinski lastnik dandanes iz poslovanja dosega okoli 3 mio. EUR čistega dobička. Dodana vrednost na zaposlenega v letu 2009 je znašala 42.238 EUR in je visoko nad slovenskim povprečjem. Čisti dobiček na knjigovodsko vrednost kapitala znaša okoli 12%. Gre za donosno podjetje.

Če ne bi politiki oropali Fructalovce bi vsak od 400 zaposlenih lahko vsako leto odločal o uporabi okoli 7500 EUR dobička. Če bi si izplačali samo 50% čistega dobička bi poleg sedanje zelo slabe plače prejel v povprečju vsakdo še najmanj 3750 EUR bruto dividende.

Amortizacija v vrednosti 3 mio EUR verjetno omogoča normalno obnovo proizvodnih sredstev.

Večinski lastnik bogati zlasti na podlagi zelo nizkih plač zaposlenih. Bruto stroški dela na zaposlenega so znašali leta 2009 okoli 19.452 EUR letno ali 1621 EUR mesečno. Večinski del celotne dodane vrednosti si prilašča zunanji lastnik.

Upokojeni Fructalovci bi sedaj zapuščali podjetje s tolikšnim kapitalom, da bi lahko do smrti prejeli letno okoli 3000 EUR dodatne pokojnine.

ZAPOSLENI NE MOREJO ODKUPITI FRUCTALA D.D.

Župan občine Ajdovščina g. Marjan Poljšak poskuša organizirati Fructalovce s ciljem, da se odkupi Fructal d.d. od sedanjega večinskega lastnika. Večinski lastnik upošteva le ponudbe za odkup celotnega deleža verjetno za ceno okoli 30 mio EUR. Omeniti velja, da je zunanji lastnik svojo kupnino ko je Fructal kupil za 27 mio EUR že pobotal s z izčrpavanjem kupljenega podjetja. Sedaj hoče še enkratni zaslužek. Ta večinski lastnik ni razvijal trga. Fructalu se slabo piše, če ne bo bistveno povečal trg. V ta namen mora vložiti sveži kapital.

Če bi želeli Fructalovci kupiti za 30 mio EUR svojo njim odvzeto lastnino bi morali vzeti kredit v vrednosti 30 mio EUR glavnice in dodatno plačevati še obresti v vrednosti preko 7%. Če bi ga želeli odplačevati samo iz dobička bi šel za ta nakup ves bodoči dobiček vsaj 15 let.

Če Fructal d.d. ne bo vlagal večino bodočega dobička v razvoj trga in tehnologije bo zašel v težave in o dobičkonosnem poslovanju se lahko samo sanja.

Če bi se zagrizeni svobodnjaki Fructalovci odločili, da bodo svojo lastnino kupovali tako, da bodo za odplačevanje kredita uporabili npr. 10% svojih mesečnih neto plač, ki so povprečne vrednosti okoli 1000 EUR bi moral vsak zaposleni plačati 75.000 EUR za glavnico in še veliko za obresti. Samo za glavnico bi šlo 10% neto plače 62,5 let oziroma z obrestmi vred bi zaposleni glavnico in obresti plačevali najmanj 70 let. Država bi dobivala prispevke od vsakega zaposlenega v vrednosti preko 40.000 EUR oziroma strošek podjetja in zaposlenih za odkup Fructala bi skupno znašal okoli 50 mio EUR.

Srečna država in srečen večinski lastnik toda ultraizkoriščani zaposleni in ubito podjetje!

FRUCTAL PRIPADA FRUCTALOVCEM IN PRIMORSKIM SADJARJEM

Moralno, pravno in ekonomsko edini realni način pospešenega razvoja Fructala je mogoč, če se z zakonom izvede denacionalizacija podjetja in če se podjetje dokapitalizira.

Okoli 6% delnic Fructala je še v lastnini zaposlenih. Zaposleni imetniki delnic naj zadržijo vse upravljalne in materialne pravice na delnicah.

Večinskemu zunanjemu delničarju naj se delnice pretvorijo v prednostne neglasovalne imenske prosto prenosljive delnice z zajamčeno minimalno dividendo. Minimalna zajamčena dividenda naj po zakonu o denacionalizaciji znaša 50% izplačanega dobička, ki ga je družba izplačala v poslovnih letih 2005 do 2010, vendar ne sme presegati vrednosti 3,5% na knjigovodsko vrednost kapitala družbe.

Ker je večinski lastnik družbo Fructal d.d. izčrpaval in je zato podjetje poslovalo z izgubo minimalne zjamčene dividende v družbi Fructal d.d. ni mogoče zagotoviti.

Vsem delničarjem naj se po zakonu o denacionalizaciji sicer najprej izplača minimalna dividenda. Če družba izplača višji dobiček naj se najprej vsem imetnikom delnic izplača enaka vsota, toda vsem največ razlika do 25% vsega preostalega dobička namenjenega izplačilu dobička.

Ves preostali dobiček namenjen izplačilu dividend pa naj se razdeli samo med zaposlene partnerje, upokoјence družbe in nove vlagatelje svežega kapitala.

Nihče od zunanjih vlagateljev v Fructal d.d. ni vložil svežega kapitala. Zunanji lastniki so do večinske lastnine prišli na podlagi poddržavljanja lastnine zaposlenih. Vso dodano vrednost in vse povečanje kapitala so ustvarili samo zaposleni in njihovo poslovodstvo.

Do prevzema podjetja po sedanjem večinskem lastniku so zaposleni na podlagi 10.455.738 EUR osnovnega kapitala ustvarili in privarčevali po stanju 31.12.2009 še 11.332.885 EUR kapitalskih rezerv, 690.265 EUR rezerv iz dobička. Kapital pa so povečali tudi s prevrednotenjem sredstev za 3.195.856 EUR. Ustvarili so tudi velike rezerve iz dobička, ki pa so izginile zaradi izčrpavanja podjetja s strani večinskega lastnika. Začetni kapital so zaposleni povečali za več kot trikrat.

Denacionalizacija naj se izvede tako, da se zaposlenim in upokoјencem Fructala d.d. izplača rezerve iz dobička v vrednosti 690.265,00 EUR in v obliki delnic. Dodatno naj se jim v obliki delnic na podlagi posebne določbe zakona o denacionalizaciji izplača še 10.287.312,00 EUR kapitalskih rezerv. Tako bi se jim izplačalo toliko delnic, da bodo oropani zaposleni in upokoјenci pridobili več kot 50% delnic vsega osnovnega kapitala. Zaposlenim, ki so delnice Fructala d.d. prodali naj se za vrednost certifikata 1619,00 EUR zmanjša vrednost kapitala, ki bi ga prejeli na podlagi denacionalizacije.

Ker je država s poddržavljenjem omogočila tajkunskemu lastniku ropanje lastnine naj povrne škodo Fructalu d.d. v obliki državnega kapitala npr. delnic v NLB d.d., HSE d.d., Petrola d.d. itd... Dodatno pa naj država prevzame obveznost vrnitve kredita, kolikor ga podjetje ni koristilo za svoje potrebe ampak za potrebe tajkunskega prevzema ali pa naj ta obveznost na podlagi zakona o denacionalizaciji preide na tajkunsko podjetje.

Na podlagi določb zakona o denacionalizaciji zaposleni delnic s katerimi kontrolirajo več kot 50% osnovnega kapitala družbe ne smejo odtujiti. Ko gredo v drugo podjetje lahko v Fructalu svoje delnice prodajo družbi v sklad lastnih delnic, nato pa z kupnino obvezno kupijo v podjetju v katerem se zaposlijo kapital.. Upokoјenci naj prejemajo dividendo do svoje smrti, nato pa naj njihove delnice preidejo brezplačno v sklad lastnih delnic Fructala d.d. Mladi zaposleni naj kupujejo delnice od družbe po ceni, ki jim omogoča da v delovni dobi in času upokoјitve dobe za nakupljene delnice vsaj tri do pet in večkratno vrednost v izplačanih dividendah. Na ta način bo družba Fructal d.d. vedno v večinski lastnini in pod kontrolo trenutno zaposlenih partnerjev. Vsak mladostnik pa bo lahko v družbi sodeloval kot enakopraven partner. Lahko se bo enakopravno potegoval za vsako delovno mesto v družbi. Vsakdo, ki se v podjetju vključi naj mu prinese sveži kapital. Ker iz tega življenjskega cikla

izločimo dediče bo podjetje vedno dostopno in odprto za mlado generacijo. Izplačevanje dedičev siromaši razvojno moč aktivne delovne generacije in izčrpava podjetje. Ostareli bodo uživali zasluženo pravico preužitka.

DOKAPITALIZACIJA

Fructal d.d. predvsem za razvoj trga potrebuje sveži kapital. Finančno razbremenjeno podjetje lahko dokapitalizirajo zaposleni. Če bi se odločili, da vseh 400 zaposlenih vložijo v podjetje sveži kapital v vrednosti svojih šestih povprečnih plač iz leta 2009 bi skupno lahko vložili 3.890.400,00 EUR.

Podjetje naj pridobi finančna sredstva po ugodnih pogojih in jih ponudi v obliki kredita vsakemu zaposlenemu, da lahko sodeluje pri dokapitalizaciji svojega partnerskega podjetja.

Samo sedaj zaposleni v podržavljenih samoupravnih podjetjih naj pridobe z zakonom o denacionalizaciji pravico, da kupijo delnice na podlagi dokapitalizacije največ v vrednosti svoje bruto plače, inovacij, regresa in drugih prejemkov za delo, ki so jih dosegli v poslovnem letu 2010. Izplačila plač ali dobička, ki bi se uporabila za tak nakup kapitala naj bodo oproščena plačevanja prispevkov in davkov. Predstavljajo naj popolno dohodninsko olajšavo. Vsi ti davčno razbremenjeni prejemki skupno pa ne smejo presegati pri nobenem zaposlenem vrednosti petkratnika povprečnih prejemkov zaposlenih v družbi.

Samo zaposleni naj pridobe z zakonom o denacionalizaciji pravico, da pri tej dokapitalizaciji vplačajo delnice po ceni nominalne vrednosti osnovnega kapitala družbe. V Fructalu bi morda veljalo razmisliti, da bi pod istimi ugodnimi pogoji Fructal d.d. dokapitalizirali tudi sadjarji.

Če je mogoče iz rednega poslovanja dosegati okoli 3 mio. EUR čistega dobička bi po mojem predlogu udeležbe na dobičku zaposlenim pripadalo 75% oziroma 2.625.000 EUR letno čistega dobička ali 6.562 EUR na vsakega zaposlenega. Če bi se 50% dobička zadržalo 50% pa izplačevalo, bi vsak zaposleni v povprečju prejel letno okoli 3.281 EUR bruto dividende. Tako, da bi lahko kredit, ki bi ga prevzel za nakup delnic z namenom dokapitalizacije družbe brez težav vrnil v treh do petih letih. Zunanji lastnik pa bi pridobil vsako leto 375.000 EUR dobička oziroma bi se mu izplačalo 187.500 bruto dividende.

Na podlagi množične solastnine kapitala bi se v slovenski družbi ponovno uveljavila prevlada premožnega srednjega družbenega sloja. Najbolj kakovostno pa je življenje v tistih družbah kjer so socialne razlike male, kjer ni nezaposlenosti oziroma tam kjer imajo glavno besedo v družbi pripadniki srednjih družbenih slojev.

Gre za načelo, da partnersko družbo upravljajo iz generacije v generacijo le aktivni zaposleni partnerji. **Vlogo strateškega lastnika opravljajo aktivni zaposleni partnerji. Ta družba ni naprodaj.** Stabilna so delovna mesta partnerjev, proizvodni program pa se stalno prilagaja povpraševanju na trgu.

V Ljubljani, dne 04.07.2011

Prof.dr. Gojko Stanič, pravnik in politolog